

Tõrva Gümnaasiumi park

Tõrva gümnaasiumi park võeti kaitse alla 1964. aastal Tõrva keskkooli pargi nime all.

Praegu on pargi pindala ligikaudu 15,4 hektarit. Suurema osa alast on linnalähedane, Õhne jõe ääres kohati isegi suhteliselt looduslikus seisus olev parkmets. Põhiliseks puuliigiks on mänd. Kaitsealuse pargi koosseisu jääb ka lammiala Õhne jõe ääres ja soostunud ala Vanamõisa järve ääres.

Park on liigirikka taimestikuga. 2011. aastal tehtud botaanilise inventuuri käigus registreeriti parkmetsa osas 137, lammialal 60 ja Vanamõisa järve soostunud alal 77 liiki soontaimi.

Vabadussõja mälestussammas

Pargis asub Vabadussõjas langenute auks püstitatud mälestussammas. Selle rajamiseks alustati Helme-Tõrva Hariduse Seltsi eestvedamisel eeltööd juba 1924. aastal. Monumendi kavandas kujur Aleksander Eller, Vanamõisa talu põllult pärit aluskivi tahus välja kiviraidur Richard Toomingas. Monument avati 14. oktoobril 1928. aastal. Koolipoisid ristasid kuju Jukuks.

1940. aasta 20. septembri ööl tõmbasid kohalikud punased kuju aluselt maha ja lükkasid Õhne jõkke. Paar öhtut hiljem tõmbas grupp vanemate klasside õpilasi ja vilistlasi selle jõest välja. Leid maeti hoolikalt kaldaliiva.

Saksa okupatsiooni ajal kaevati kuju jõekaldast välja, taasavamine pidi toimuma 21. oktoobril 1943, kuid jäi ilmselt sakslaste kartusel ära. Teatakse, et Juku oli Tõrva teedevalitsuse puukuuris alles veel 1954. aastal, siis viidi ta ümbersulatamisele.

1988. aastal otsustati monument taaspüstitada. Mälestussamba ülemine kivitahukas oli säilinud Tõrva arsti Tõnis Bergmanni aias. Teksti postamendil taastas Enn Niitee. Aluse tahus Taagepera lähedalt Pillemäe talu põllult leitud rahnust Jaan Ploom, pronkskuju modelleeris Aivar Ennet. Samba pidulik taasavamine sai teoks võidupäeval, 23. juunil 1990. aastal.



Vanamõisa järve taimed



Vanamõisa järve veepeegel katab 2 hektarit ja sügavus on kuni 10,5 m. Järv on allikarikas. Sisse voolab 10-15 allikat, väljavool toimub Öhne jõkke suubuva kraavi kaudu. Vanasti oli järv suurem, ent nüüdseks palistab järve osaliselt u 4-5 m laiune liigirikas madalsooriba, kus on registreeritud 49 soontaimeliiki.

Rahvasuu räägib, et muiste asunud järv paremal pool praegust Tartu maanteed keset viljarikkaid põlde, olnud selge vee ja kõrgete kallastega. Rahvas pidanud järve pühaks ja hoidnud puhtana. Siis aga tulnud uued asukad, kes ei hoolinud järve ilust: prahti vette loopides pahandanud nad vetevaimu. Ühel päeval tõusnud järvest suur must härg ja sammunud õhtukaarde. Vesi voolanud pahinal järvele. Kui härg oli järve praegusesse asukohta jõudnud, vajunud ta soosse. Tema kohale jäänud lainetama järv.

Vanamõisa järve ääres ja sees vahetuvad taimestiku-vööndid kiiresti, sest järvenõgu süveneb järsult. Siiski on vööndite jaotamine tinglik, kuna paljud taimed ei piirdu ühe vööndiga. Nii näiteks ulatub pilliroo kasvuala ulatub niiskelt kaldalt kuni paari meetri sügavuse veeni. Vaatleme nüüd taimi aga lähemalt!



Veesisestel taimedel tõusevad vaid õied tolmlemisajaks veepinnale. Ränikardheinal aga toimub kõik vee all – tema väikesed lihtsad õied on lehekaenaldes.



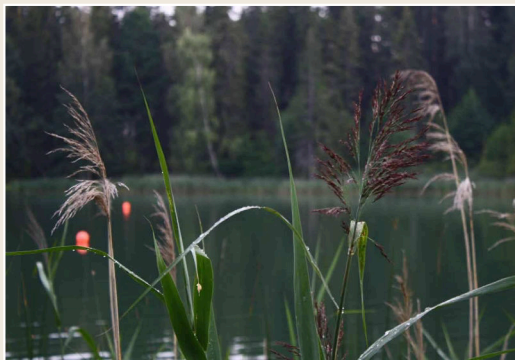
Vees

Kanada vesikatk on umbes sada aastat tagasi Ameerikast saabunud tulnukas. Euroopas leidub peamiselt emas-taimi, kes paljunevad vegetatiivselt.

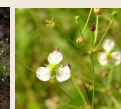


Sõõr-särjesilma peen-jagused lehed hoiavad varrega risti.

Veepiiril



Seal, kus pilliroosalgad on tihedad, me veepiiril muid taimi suurt ei näegi.



Harilik konnarohi sisaldab mürgist, nahka ärritavat ja viltu tekitavat piimmahla.



Soovõhk on meie looduslik kalla. Sügisel pakuvad silmailu tema erkpunased marjakobarad.



Harilik varsakabi on oma nime saanud lehtede järgi – need meenutavad varsa kabja jälgi.



Pudeltarna pudelikujulised põisikud on peaaegu risti varrega.

Madalas kaldavees

Vesikirburohi on amfiibne liik: ta elab hästi nii kaldal kui ka 2-3 m sügavuses vees.



Kuuskein meenutab välimuselt kuusepuud.



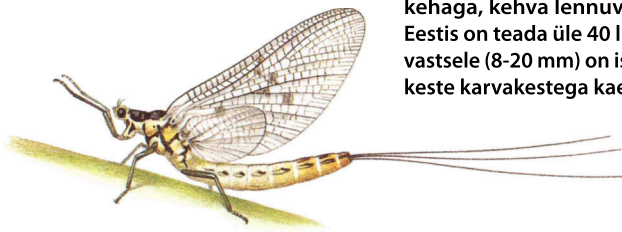
Jõgi-kõõluslehe veesised lehed on lintja, ujulehed südaja ning õhulehed noolja kujuga.

Õhne jõe suurselgrootud



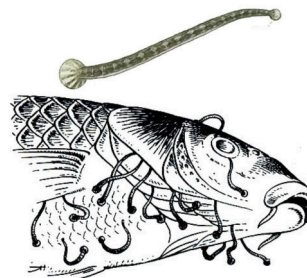
Õhne jõgi saab alguse Veisjärvest. Esialgu paari meetri laiusena läbib jõgi soiseid heinamaid, seejärel vahetult enne Aimja küla siseneb laia Õhne ürgorgu, milles voolab kuni suudmeni. Jõe pikkus Veisjärvest Võrtsjärveni on 91 km. Tõrva linn asub Õhne jõe keskjooksul, 38.-34. kilomeetril. Jõgi olla saanud oma nime sõnast „ahne“, kuna vanasti nõudnud ta sageli ohvreid.

Suurselgrootud on palja silmaga nähtavad (üle 0,5 mm pikkused) selgrootud veeloomad. Enamik neist on veest raskemad ning tegutsevad seepärast põhjas või taimedel. Et paljude suurselgrootute elupaigaks on veekogu põhi, kutsutakse neid ka põhjaloomadeks. Tõrva lõigul on Õhne jõe põhjaloomastik mitmekesine: registreeritud on üle 40 taskoni.



Ühepäevikulised (*Ephemera*) on pehme kehaga, kehva lennuvõimega putukad. Eestis on teada üle 40 liigi. Vees elavatele vastsele (8-20 mm) on iseloomulikud lühikeste karvakestega kaetud 3 sabaniiti.

Surusääsklased (*Chironomidae*) on kuni 5 mm pikkuse kehaga, pikkade jalgadega kahetiivaliste seltsi kuuluvad putukad. Isaste tundlad sulgjad. Mõnede liikide valmikud toituvad taimemahladest, mõne valmikud ei toitu üldse. Moodustavad tihedaid parvi.



Vesilestad (*Hydracarina*) on väikesed (kuni 3 mm), sageli punase värvusega ümarad veeloomad. Vastsed on tihti putukate välisparasiidid, valmikud rõõvloomad, kes toituvad väiksematest veeloomadest.



Kalakaani (*Pisicola geometra*) keha ees- ja tagaosas on iminapp, millega ta kinnitub substraadile. Iminapad kehast laiemad. Parasiiteerib mitmesugustel kaladel.

Herneskarb (*Pisidiidae*). Herneskarbid on väikesed, alla 1,5 cm pikkused. Erinevalt sarnasest kerkarbast, on herneskarbi koda ebasümmeetriline.

